

9. A tankönyv 15. lapján már a betűk számára irányítjuk a figyelmet. Ezt korongokkal is jeleztük. Felmutattam egy ismert szóképet, és a gyerekek annyi korongot raktak ki a betűtartóba, ahány betűből állt a szó. Ezt a manipulatív feladatot szívesen végezték a tanulók. Később már rövidebb szavakat a szó látása nélkül is ki-raknak korongokkal.

Pl. s á l
o o o

Ezt követően arra szólítottam fel őket, hogy fordítsák meg azt a korongot, amelynek a hangját hallják.

Pl. s vagy l
ooo ooo

Ezek a gyakorlatok úgy folytatódtak, hogy a megtanult betűket a korongok helyére tettük. Itt szóródásra is számítanunk kell, mert mindig akad olyan tanuló, aki több korongot ki tud cserélni már, mint ahány betűt tanultunk, hiszen a kép-betű kártyák is segítenek ebben. Ezzel alapoztam meg a 26. laptól kezdődő betűtanulási feladatokat, hiszen a zsúfolt feladatsorban nehezen tájékozódnak a tanulók.

Ezekből a feladatokból is látszik, hogy milyen összetett feladatot kell megoldani az előkészítő időszakban. Nem tekinthetjük ezt csak játékos előprogramnak.

Azt tapasztaltam, hogy ezzel a módszerrel könnyen tanultak meg a gyerekek olvasni.

A tankönyv jó mellékletei és a tanítói szemléltető képek eszközül szolgálnak ahhoz, hogy a tanulók segítsenek magukon, ha megakadnak, de nagymértékben elő-segíti azt is, hogy előbb megtanulnak olvasni.

KOLLARITS RITA
Nagykanizsa

Önálló és közös munka a környezetismereti foglalkozáson

Az általános iskola új nevelési és oktatási terve nehéz, felelősségteljes, de nagyon szép folyamatot indított el az általános iskolában. Az újra való átállás, a tantervek komplex, átfogó ismerete, ezek alkalmazása komoly erőpróba elé állított minden nevelőt.

Nem könnyű, ezért nagyon sok felkészülést, önképzést igényel *a környezetismereti foglalkozás tanítása a 2. osztályban*. Nagyon érdekesnek ígérkezett *az otthonok, lakások, lakáskultúra* témaegység tervezése. Nagy izgalommal vártam az eredményt is, ami kedvező volt számomra, erről kívánok röviden beszámolni.

Felmértem tanulóim előzetes ismeretanyagát, amit az óvodai, valamint 1. osztályos foglalkozások keretében szereztek. Az otthonnal kapcsolatban sok ismeretet hoztak az óvodából. A lakberendezési tárgyakat, elnevezéseket ismerték. Az első osztályos rajztanítás is jó alapot teremtett az ízlésfejlesztéshez és a színek megismeréséhez.

Mindezekből kiindulva terveztem óráimat. A régi tantervben a lakással való

ismerkedés, a bútorok, a berendezési tárgyak alkották a követelményeket. Most az *esztétikai nevelés, a lakáskultúránk fejlesztése* került előtérbe.

A témakör megtárgyalása előtt a hatékonyság fokozása érdekében próbáltam kelően motiválni tanulóimat. Lakáskultúrát gyűjtöttek, a napköziben városnéző sétán megtekintették a bútorboltot, és a lakástextil üzletben is megfigyeléseket végeztek. Segítette még előzetes munkámat az a rajfoglalkozás is, amelyen egy szülő mesélt gyermekkoráról színesen, fényképekkel, régi használati tárgyakkal illusztrálva.

Tanulóim feladata viszont az volt, hogy különböző folyóiratokból, főleg a Lakáskultúrából *szerezzenek önállóan információt a megadott témához*. Gyűjteni, keresni kellett a lakás berendezéséről, díszítéséről, gyermekszobákról, konyhákról. Szempont volt az egyik csoportnak, hogy hasonlítsák össze a régi és a mai lakást, gyűjtsenek képeket, készítsenek tablót.

Volt, aki a régi és az új lakást hasonlította össze. A régi és a mai konyha is szemléletesen egymás mellé került. Ötleteket gyűjtöttek, mi módon lehet a régi népművészeti értékeket átmenteni a modern lakásba. A tablók elkészítésénél érvényesült a jó ízlés, esztétikus elrendezés. A színes kartonok felhasználásához tanácsot, javaslatot kértek. Összeállítottak tablót a gyermekszoba berendezéséről, használhatóságáról.

Válogattak a gyűjtött nagy anyag és a sok kép közül. A nekik legjobban tetsző, a legérdekesebben, a legötletesebben berendezett szobák képeit ragasztották fel.

Kérdés lehet: a gyűjtött értékes információhalmazt hogyan használtuk fel, rendeztük el a tanítási órán?

Az óra elején az előző órán tanultakról, az önállóan gyűjtött és összeállított tablókról számoltak be. Igyekeztem minél több tanulókat aktivizálni. Ezekben a beszámolókon keresztül ellenőrizhettem tudásukat. Megfigyelhettem, kiegészíthettem, illetve javíthattam megállapításaikat.

A gyerekek önállóan állapították meg a lakások összehasonlításánál, hogy a ma lakásai között nincs olyan nagy-nagy különbség, mint régen. A fényezés és a nyomor nagy ellentéte sincs már meg. A lakások ma általában abban különböznek, hogy használóiknak milyen a lakásszükséglete. A berendezéseket is az igényeknek megfelelően választják.

Jól lehetett bizonyítani mai társadalmunk szociális kiegyenlítetttségét és összehasonlíttani az elmúlt társadalmakkal. Világnézetüket, egyéni véleményüket hűen tükrözték megnyilvánulásaiuk. Esztétikai nevelés mellett világnézetük formálására is lehetőség adódott.

Kreatív, alkotó gondolkodásuk fejlesztése céljából azt a feladatot adtam, próbáljanak berendezni célszerűen, ízlésesen egy szobát. A cél érdekében a színekkel való megismerkedés volt az első feladat. Mint említettem, a másodosok jól ismerik a színeket, de felméréseim, megfigyeléseim (rajz és technika órán) alapján kiderült, hogy ez felületes, nem tudatos. Tulajdonságaikat, egymásra hatásaikat nem ismerték, nem érezték. Ezért a színeket rendszerezni akartuk a tudományosság elvének megfelelően. Az órának ebben a mozzanatában használtam csak a magyarázat, a közlés módszerét. Bemutattam nekik a három *fő színt*. Mindezt színes kartonokkal szemléltettem is. Próbáltam megéreztetni velük ezek tulajdonságait.

Mi jut eszedbe a piros színről?

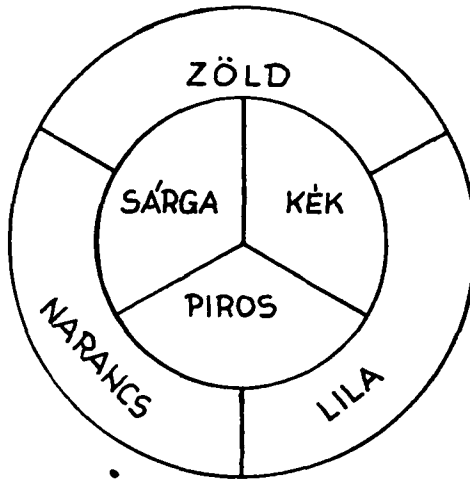
Sorolták (tűz, meleg, vér, stb.). Elmagyaráztam nekik, hogy ősi megfigyelések és érzéseink alapján meleg színnek nevezzük. Ugyanígy megtárgyaltuk a másik két fő színt.

Mi kék a természetben? (ég, tenger, víz, Balaton – távoli). Melyik évszakban érzékelisz, látsz kék színt? Válaszuk – tél! Akkor hideg van. Megállapítottuk az elnevezést, a kék hideg szín.

Sárga – figyelmeztető neonokat, koratavaszi virágokat sorolták.

Ezzel a színnel hívják magukra a figyelmet.

A fő színek után a *másodlagos színekkel* ismerkedtünk. A három fő színt, a pirosat, sárgát, kéket színes fóliákból vágtuk ki, és az írásvetítőre helyeztük. Mielőtt a színes lapokat egymásra csúsztattuk, gondolkodtattam őket, hogy milyen szín várható. A jó feleletek jutalmául egy-egy tanuló elvégezte az egymásracsúsztatást, és az írásvetítő kivetítette a bizonyítékot. Közben a fő színek kartonjai mellé is felkerültek a megfelelő másodlagos színek.

A *kiegészítő színek*, mint szemben levők, rögtön láthatóvá váltak, pl.: piros-zöld. Megbeszéltük ezek együttes hatását. Beépítettük az újonnan szerzett ismereteinket a lakberendezési feladathoz. Ellenőrizhettem, hogy az anyag tudásán kívül hogyan tudják ismereteiket a gyakorlati feladatok megoldására is alkalmazni.

A színek biztos ismeretében helyezték el önálló, egyéni munkában a munkafüzetbe a szőnyegeket. A feladat megoldása lehetetlen lett volna a színek tulajdonságainak alapos ismerete nélkül. A szőnyegek elhelyezését indokolniuk kellett. Itt a színek mellett a minták összhangja is szóba került a túldíszítettség elkerülésének érdekében.

Mi lett az eredmény? Meglepően jól megéreztek a helyes megoldást, hogy melyik szín tágít, melyik szűkít, a hosszában csíkos fal magasít. A színek alapos elemzése tette eredményesebbé a feladat megoldását. A magyarázat, a bizonyítás, az érdekes szemléltetés tette az órának ezt a mozzanatát igazán hatékonyá, hogy a gyakorlati alkalmazás biztosan jól valósult meg. A tanulók teljes számban megértették, alkalmazni is biztosan tudták a tanultakat. Bizonyíték erre, hogy a különböző megoldásokat indokolni is tudták.

A munkát gyorsabban elvégző tanulók differenciált munkaként képeket kaptak szobabelsőről, és véleményt kellett alkotniuk a színek összhangjáról, a berendezésről, sőt azok koráról. Ezzel a többletfeladattal még jobban elősegítettem az ismeretek rögzítését.

Ezek után vállalkozhattak arra tanulóim, hogy berendezzenek egy gyermekszobát. Hogy el ne vesszenek a szerzett és a hozott információbőségben, az írásvetítőre emlékeztető vázlatpontokat írtam fel, s azok sorrendjében tárgyaltuk meg és alakítottuk ki közös szobánkat (szoba, díszítés, tisztaság, kommunikációs eszközök, világítás stb.).

A csoportokra osztott osztály az előbb említett vázlatpontok alapján fejtette ki véleményét, mondta el ötletét, és végezte el a feladatát. Így közösen állítottunk össze egy kis gyermekszobát. Falai kartonból voltak, amit a választott színnel lehetett borítani. Bútorai, berendezési tárgyai saját készítésűek voltak, amelyeket rajzórán gyártottunk.

A berendezés közben szép sorban előkerültek azok az ötletek, amelyeket olvastak, gyűjtöttek. A berendezési tárgyakon kívül a díszítés, a tisztaság, a rend is szóba került. Helyes világítási módokat tudtak ajánlani. Kitértek az energiatakarékosságra is. Idézték Forgó Morgót! A könyvek rendjére, rendszerezésére is tudtak ötletet adni egymásnak.

Az így, önállóan szerzett, összegyűjtött, társaktól hallott ismeretanyag sokszor hatásosabb, hatékonyabb, mint az egyedüli nevelői előadás, magyarázat. Nagy eredmény, hogy a tanulók át is tudták adni a gyűjtött ismereteket, jól kifejezték magukat, lényeglátásra törekedtek. A leggyengébb tanulótól kezdve mindenki részt vett az óra sikeréért. A közösen végzett munka, a sikerrel megoldott feladatok dinamizmusa mindenkit magával ragadott.

VARGA ISTVÁNNÉ
Szeged

A bűvös négyzetek

A tanulók szívesen oldanak meg bűvös négyzeteket. Ezek a numerikus számolási készség fejlesztéséhez nagyon változatosan és sokféleképpen felhasználhatók. Felmerül a kérdés, hogyan lehet megadni a bűvös négyzeteket. Először tekintsük az alábbi 3x3-as bűvös négyzetet! Legyen a sorokban, az oszlopokban, illetve az átlókban álló számok összege \ddot{O} .

a	b	c
d	k	e
f	g	h

Teljesülni kell az alábbi egyenleteknek:

$$a + k + h = \ddot{O} \text{ (Átlóban)}$$

$$c + k + f = \ddot{O} \text{ (Második átlóban)}$$

$$d + k + e = \ddot{O} \text{ (Középső sorban)}$$

Összeadással és a tagok felcserélésével adódik:

$$(a + f + d) + 3k + (h + c + e) = 3\ddot{O}$$

De az első és a harmadik tag külön-külön is \ddot{O} , ezért

$$2\ddot{O} + 3k = 3\ddot{O} \text{ ahonnan}$$

$$k = \frac{\ddot{O}}{3}$$

Tehát a középső elemet így választjuk. Azt az elemet vegyük fel $k + x$ alakban, ahol x tetszés szerinti racionális szám lehet. Az $\ddot{O} = 3k$, ebből következik, hogy $h = k - x$. Hasonlóan $c = k + y$, illetve $f = k - y$ alakban vehető fel.